

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *M. E.*

Cím: *Emlékezés Szalay Lászlóra*

Forrás: *Ujság*

Bp.
(Hely)

1942. VIII. 23.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Szalay László

Idő

"1942"

Személy

Emlékezés Szalay Lászlóra

Hírt adtunk arról, hogy Zürichben ismét emléktáblát állítottak fel Szalay László ottlakásának megörökítésére. Ki volt Szalay László a politikus, a jogtudós, a történész, az egy-két ujságghasábon elmondani nem lehet. Mi itt csak néhány adatot vázolhatunk fel nemesen eltöltött és hazájának szentelt életéből. Szalay László 1813-ban született Budán és már tizenhárom éves korában a pesti egyetem hallgatója volt. Itt kötötte meg Eötvös József báróval, azt a benső barátságot, amelyet csak a halál tudott megszüntetni. Szalay László kora ifjúságában szépirodalmi munkákkal kísérletezett, azután rövid ideig ügyvédeskedett. Ekkor látta, hogy jogviszonyaink modern szabályozása mennyire hiányzik és külföldön tett utazásai során sokat érintkezett a kor legjelesebb jogtudósával, majd maga is hozzáfogott a hazai jogrendszer új irányainak kidolgozásához.

1843-ban Korpona város követe lett és az országgyűlésen mondott egyik beszédében, már megjósolta a magyar polgár szerepét az elkövetkezendő időkben. Szalay 1843. szeptember 27-iki felszólalásában „egy

uj elemnek a törvényhozásba befo-gadásáról” beszélt. 1844-en Kossuth Lajos után szerkesztője lett a *Pesti Hírlapnak*, ahol több cikkben fej-tette ki, hogy az alkotmány egyedül biztos garanciája csak a parlamen-táris kormány lehet. Szerkesztői mű-ködése során azonban sok támadás-ban részesült, ezt a tisztjét azután egy év után át is adta Csengery An-talnak. Ugyanesak 1844-ben vette feleségül Békffy Franciskát.

Az első felelős magyar kormány megalakulásakor Deák Ferenc az igazságügyminisztérium kodifikáló osztályának főnökévé hivta meg Szalay Lászlót, aki azonban nem so-káig dolgozhatott itt, mert a kor-mány még ugyanez év júniusában követkén a frankfurti nemzetgyűlés-re küldte, majd ugyanilyen megbí-zással Párisba és Londonba ment. Külföldön érte az a hír, hogy a sza-badságharc elbukott, mire Szalay László nem tért vissza, hanem Svájcban telepedett le. Zürichben lak-ott jobbadán, de hosszabb-rövidebb időt töltött más svájci városokban is. Itt kezdett hozzá *Magyarország története* című nagy munkája meg-írásához, amelyet haláláig folytatott,

de amelyből csak hat kötet jelent meg 1705-ig tárgyalva Magyarország történelmét. 1855. áprilisában haza-tért, s itt folytatta munkáját. A poli-tikába is bekapcsolódott, mert 1861-ben Pest egyik kerülete, a Lipótvá-ros képviselőjévé választotta meg. Ugyanebben az évben lett az Akadé-mia titkára is.

Rengeteget dolgozott, talán többet mint amennyit szabad lett volna. A túlfeszített munka okozta korai ha-lálát is. Élete utolsó éveiben sokat betegeskedett, mire 1864. nyarán or-vosai a wildbadi fürdőbe küldték. Itt azonban állapota rosszabbra for-dult, mire hazasietett. Utközben Salzburgban halt meg 1864. július 17-én felesége karjai között. Holttes-tét hazahozatták és július 22-én nagy részvét mellett temették el.

Szalay László középtermetű, esen-des, kissé komor ember volt, akinek komorságát azonban néha-néha eny-he humor váltotta fel. Hazáját, esaládját és néhány barátját odaadóan és önfeláldozóan szerette. Szegény volt és szegény maradt — mint egy-szer humorosan mondotta — a sze-génység volt az egyedüli luxus, me-lyet megengedett magának.

Sokat tanult és nagyon sokat tu-dott. Joggal írta róla Eötvös: „Soha lángész több szorgalommal nem pá-rosult”. Munkáinak száma olyan sok, hogy azt itt fel sem tudnánk sorolni. Vannak szépirodalmi, jogtu-dományi, politikai és főként törté-nelmi művei. Leghíresebbek történel-mi munkái és sokrétű tehetségét leg-jobban ezekben bontotta ki. Mint történész, egyike volt a legnagyobb-baknak, a magyar történettudósok ma is benne látják — és joggal — egyik legkiválóbb mesterüket. Jel-lemző nemes egyéniségére az a le-vel, amelyet Zürichből írt Eötvös

József báróhoz és amelyben közl-vele, miért akarja megírni Magyar-ország történetét: „Tanulmányozni fogom nemzetünk történetét, hogy lássam: lehet-e még reménylenünk? ... Tudni akarom mi vár reánk — hogy meggyőződve nemzetünk hivat-talásáról, új erővel fogjunk munká-hoz s elkövetett hibáinkat jóváte-gyűk, vagy azon meggyőződéssel haljunk meg, hogy a magyarnak ugy-sines mit keresnie a világon.”

Ifjukora óta hitte, hogy „a magyar nemzetre szép jövő vár” s az volt a meggyőződése, hogy „a nemzet fel-adatát csak úgy oldhatja meg, ha a nyugati civilizációhoz ragaszkodik, s mint multjában, úgy a jövőben is

a civilizációnak bajnoka lesz.”

Szalay László nagy tudós, ragyogó jellem, hazáját híven szerető ma-gyar, Eötvös szerint lángész volt, aki élete sok fájdalmáért talán vi-gaszt lelt volna abban, ha megérheti a nemzet 1867. után bekövetkezett fellámadást. Sajnos, a Gondviselés nem volt ilyen kegyes hozzá, a ki-egyezés előtt három évvel halt meg. Egy német barátja, Flegler Sándor, könyvet írt róla, amelyben halálával kapcsolatban ezt mondja: „A veszte-ség, amelyet Magyarország szenvedett nagy, s majdnem pótolhatatlan.”

H. E.